

Çocukların İlgisi ve İhtiyaçları Doğrultusunda Bestami Yazgan'ın Bayram Neşesi ve Canımla Mühürledim Adlı Şiirlerinin İncelenmesi

Yunus YENİÇERİ*

ÖZET

Bu araştırmada, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının neler olduğu ortaya konularak Bestami Yazgan'ın *Güneş Gözlük Takınca* adlı kitabında yer alan Bayram Neşesi ve Canımla Mühürledim şiirleri bu bağlamda değerlendirilmiştir. Var olan dokümanların analizi sonucunda şu yargılara varılmıştır: Gelişme ve büyüme çağı çocuklarının psikolojilerine uygun olarak en evrensel çocuk hakkı olan din kültürü eğitimi ve öğretimi duyarlı bir şekilde yerine getirilmelidir. (Şirin, 2010, s.42) İşte en temel çocuk hakkı ve ihtiyacı olan bu eylemi icra eden yazarımız şiirsel bir dil ve coşku ile dini ve milli değerleri oyunlaştırarak çocukların zihinlerinde oluşturmaya çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: . Bestami Yazgan, çocuk, ilgi ve ihtiyaçlar, şiir

1. GİRİŞ

Çocukların tüm ihtiyaçları onlara bakan kişiler tarafından karşılanır. Fiziksel ihtiyaçların yanında psikolojik ve sosyal ihtiyaçlar da mevcuttur. Bu ihtiyaçlar çocuğun gelişimi açısından vazgeçilmez unsurlardan biridir. Çocuğun normal bir psikolojik yapıya sahip olabilmesi için bu ihtiyaçlarının yeteri derecede karşılanması gerekir.(Komisyon, 2006, s.14) Çocukların gelişim sürecinde bu ihtiyaçlar doğrultusunda yönlendirilmesi onların sağlıklı bir gelişim süreci geçirmelerine katkı sağlayacaktır. Kişiliğin bu yaşlarda şekillenmeye başladığını da düşünürsek, bu ihtiyaçların karşılanması olumlu bir kişiliğe sahip bireyin yetişmesine de katkı sağlayacaktır. Çocukların bu yaşlarda duyduğu ihtiyaçlar ise: “Güvende olma ihtiyacı, aidiyet ihtiyacı, değerli hissetme ve olumlu benlik ihtiyacı, denge ve düzen ihtiyacı, kendini yeterli hissetme ihtiyacı, potansiyelini ortaya koyabilme ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı, arkadaşlık ihtiyacıdır.” (Yeşilleyen, 2014) Sayılan bu duyuşsal ihtiyaçların eksikliğini gelişim sürecinde yaşayan çocuklarda kişilik bozuklukları yaşanmaktadır.

Aslında çocukların ihtiyaçları çok da fazla değildir. En temel ihtiyaçları hiç şüphesiz sevgidir. Yeni doğan bir bebeğin ilk sosyal davranışı da bağılılık ve kopmadır (Morgan, 2011: 58-61) Bu süreçte çocukları sevmeli ve onlara gereken ilgiyi göstermeliyiz. Sevgisiz ve özgür olmayan uyarıcısız çevrede yaşayan çocuk, kendine güveni az ve çekingen olur. Kurallara uymada problem yaşar. Sosyalleşme yolunda zorluklar çeker. Bu dönemde çocuğun en küçük ayrıntıya kadar kopye edeceği modelle ihtiyacı vardır. Bu modelle olan ilişkileri onu sosyalleştirir. Sosyalleşirken de psikososyal ihtiyaçlarının da karşılanmasını bekler. Bu ihtiyaçların başında ise oyun, sevme-sevilmeye, güven içinde olma ve serbest hareket etme gelir.(Komisyon, 2006, s.14)

Çocukların okuduğu kitaplar, yukarıda sayılan bu ihtiyaçlar ve ilgiler doğrultusunda şekillendiği zaman kişilik gelişimine ve değerlerin aktarımına olumlu katkılar sağlamayabilmektedir.. “Çocuğun en temel haklarından biri gelişme hakkıdır. Zihin dünyası eğitimle gelişir ve olgunlaşır. Çocukta zihin ve düşünce dünyası geliştikçe, kendinin ve dünyanın farkına varması da o oranda kolaylaşır. Bu yönüyle eğitim, çocuğun kendini gerçekleştirme sürecidir.” (Şirin, 2010, s.179) Kendini gerçekleştirme sürecinde çocukların ana materyali ise kitaptır.

* Türkçe Öğretmeni, MEB; Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi A.B.D., İstanbul, Türkiye, yeniceri.yunus@gmail.com

Araştırmamızın bir şiir kitabı olması hasebiyle yukarıda saydığımız ilgi ve ihtiyaçlar doğrultusunda çocuk şiirlerinin özelliklerini de bilmek gerekir. Çocuklar şiir okumaktan ve ezberlemekten zevk duyarlar. Küçük yaşlarda şiir gibi ezgisel olan ninni ve tekerlemelere alışık olan çocuklar bu türe karşı ilgisiz değillerdir. “Çocuk edebiyatında şiir, çocukların dil becerilerini geliştirmelerinde, sözcüklerin büyüsunü ve dilin matematiğini kavramalarında önemli bir araçtır. Şiir vasıtasıyla dilin gücünden yararlanabilen çocuk, yaratıcı düşüncesini de geliştirir (Güleryüz, 2002, 274). Şiirlerde kullanılan dil daha sade ve açıktır. Çocukların kelime hazinesi göz önünde bulundurularak eserler ortaya konmaktadır. Çocuklar yetişkinler gibi benzetmelere, mecazlara fazla sanatsal ibarelere fazla dikkat etmezler. Onlar için şiirde ilgilerini çeken söz tekrarları ve en önemlisi şiirin ezgisel yapısıdır. “Şiirin müzik yönü yadsınamaz bir gerçektir. Bugün beyin araştırmaları, anne karnındaki bir bebeğe müzik dinletmenin, onun beyin gelişimi açısından çok önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda müzik yönü olan şiirin çocuk edebiyatı içinde ihmal edilemeyeceği muhakkaktır.” (Açık Önkaş, 2009)

Çocuklar daha çok kendi iç dünyalarına hitap eden şiirleri tercih ederler. Bu konuda (Oğuzkan, 2001) şiirleri: Doğa şiirleri (hayvan, bitki, mevsimler, doğa olayları...), bayramlar ve özel günler, güldürücü ve tasviri şiirler; kelime oyunlarına dayanan, tekerlemeleri andıran, komik unsur ve kahramanları içeren şiirler diye gruplandırmaya gitmiştir. Şiir bölümlerde çocukların en önemsedikleri konu ise güldürü unsurudur. Kimi zaman konuyla ilgili, kimi zaman da sadece güldürü unsuru olsun diye söylenen yarı anlamlı yarı anlamsız sözler çocukların ilgilerini çekmektedir.

Çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen çocuk şiiri Bestami Yazgan'da nasıl şekillenmiştir? Bu çalışmada *Güneş Gözlük Takınca* adlı şiir kitabında yer alan Bayram Neşesi ve Canımla Mühürledim adlı şiirler bu doğrultuda analiz edilecektir.

2. YÖNTEM

2.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmada Bestami Yazgan'ın Bayram Neşesi ve Canımla Mühürledim adlı şiirleri çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda mı yazılmıştır? Bu konunun saptanması çalışmanın ana amacıdır.

2.2. Çalışmanın Kapsamı

Çalışma Bestami Yazgan'ın *Güneş Gözlük Takınca* adlı kitabında yer alan Bayram Neşesi ve Canımla Mühürledim adlı iki şiirle sınırlıdır.

2.3. Verilerin Toplanması

Güneş Gözlük Takınca adlı kitapta yer alan iki şiir çalışmanın verilerini oluşturmaktadır. Kitap Gonca Yayınları'ndan çıkmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bestami Yazgan'ın Bayram Neşesi ve Canımla Mühürledim adlı şiirlerin doküman analizi yöntemiyle incelenmesinden oluşan çalışmamız nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma: “ Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir.”(Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.43)

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde Bestami Yazgan'ın Bayram Neşesi ve Canımla Mühürledim adlı iki şiiri çeşitli başlıklar altında incelenmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Analiz edilirken Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın Şiir Tahlilleri adlı kitabında belirtilen başlıklar göz önünde bulundurulmuştur.

(Zihniyet, yapı, tema, dil, ahenk)

*Arife günü gidip / Bir koç getirdi babam. /Kurbanlığı görünce / Başladı bizde bayram.
Kırmızı balonlarla / Süsledik koçumuzu / Masmavi mutluluklar / Kapladı içimizi.
O gece yıldızlarla / Tespis ettik Allah'ı / Bize taze bir huzur / Sundu bayram sabahı.
Bayram namazı için / Camiye akan şendik. / Tekbirler eşliğinde / Gökyüzünde yükseldik.
Bayram Neşesi*

*Kahramanlar susamaz / Düşman ayak basamaz / Başka bayrak asamaz.
Canımla Mühür vurdum / Hür yaşa güzel yurdum.
Bağımsızlık öyküsü / Bu milletin ülküsü / Dilde zafer türküsü
Canımla mühür vurdum / Hür yaşa güzel yurdum.*

Canımla Mühürledim

3.1. Zihniyet

Arife günü gidip/ Bayram namazı için/ Camiye akan seldik; Hürriyettir aşkımız/ Şehitliktir köşkümüz gibi dizeleri incelendiğinde yazarımızın İslam medeniyeti çerçevesinde eserini kurguladığı ortaya çıkmaktadır. Dini değerlerin aktarımını benimseyen bir zihniyet söz konusudur. Çocuk edebiyatı açısından bakarsak “Dinî eğitim, çocuğun önemli ihtiyaçlarından birisi olarak kabul edilmektedir. (Şirin, 2006:84) Dini eğitim ve değer aktarımı gibi konular, bu şiirlerin çocukların ihtiyaçları doğrultusunda kaleme alındığını bize göstermektedir.

3.2. Yapı

Bayram Neşesi adlı şiirimiz altı dördlükten oluşmaktadır. Bayramın başlangıcı olan Arife Günü'nden başlayarak, bayram namazı ve ardından kurbanın kesilmesi şeklinde sırayla anlamlı bir şekilde şiir ilerlemektedir. Çocukların seviyesine uygun olarak dizeler kısa yazılmıştır. Dize sonlarındaki ses benzerlikleri ise çocukların ilgisini çekmektedir. Ses benzerliklerinin şiire ayrı bir ritim, musiki katması çocukların şiiri dinlemekten ve ezberlemekten zevk almasına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle Bayram Neşesi adlı şiirin yapısı çocuklar için uygundur.

Canımla Mühürledim şiiri ise beş birimden meydana gelmiştir. Her bir birimin sonunda nakarat olarak tekrar eden “Canımla mühür vurdum / Hür yaşa güzel yurdum” dizeleri şiire ayrı bir hava katmıştır. Tekrar eden dizelerin olması hem çocukların ezberlemesini kolaylaştırırken hem de oyun ihtiyacı duyan çocuklar için eğlendirici bir hal alabilmektedir. Diğer şiirden farklı olarak her birim kendi içerisinde bağımsız ancak bütün olarak aynı konuyu tamamlayan bir görüntü çizmektedir.

3.3. Tema

Bayram Neşesi adlı şiirde tema, dini bir bayram olan Kurban Bayramı'nın verdiği neşeyi ifade etmektedir. Yazarımız bu şiiri bir çocuğun dilinden anlatırcasına kaleme alması çocukların şiiri okudukları zaman şiirde kendilerini bulmalarına yardımcı olacaktır. Kurban Bayramı'nın evrelerini,

bayram öncesi ve sonrası yapılan eylemlerin manalarını coşkulu bir neşe içinde aktarmıştır. Yazarımız, aktarılması güç olan bir olayı dahi: “El öptük harçlık aldık/ Sevincimiz katlandı/ Babam besmele çekti/ Koçumuz kanatlandı” dizeleriyle çocukların anlam veremedikleri veya korktukları bir olayı onları korkutmadan psikolojik bir bunalıma sokmadan aktarabilmiştir.

Canımla Mühürledim şiirinde ise tema yurt sevgisidir. Çocuklara milli değerlerin kavratılmasında faydalanılacak bir türdür şiir. Bu yaşlarda çocuklar daha çok benimsedikleri bir modeli taklit ederek öğrenme gerçekleştirir. Bu şiirde de Alparslan gibi önemli bir Türk kahramanı model olarak çocukların önüne sunulmuştur. Bu kahramanlar sayesinde milli değerlerin aktarımı söz konusu olmaktadır. Çocuklar bu yaşlarda şehitlik, vatan için canını feda etmek gibi olguları öğrenmeye hazır değildirler. Şiir içerisinde yer alan “Canımla mühür vurdum” dizesi ise sembolik bir şekilde bu kavramların çocuklara aktarılmasını sağlamıştır.

3.4. Dil

Yazarımızın iki şiirinde de kullanılan dil sade ve açıktır. Çocukların şiiri anlamasında önemli bir etmen olan dil, hem çocukların dilsel gelişimine hem de düşünsel gelişimine etki etmektedir. Anlaşılır bir şiirin okunması ve ezberlenmesi çocuklar için daha kolay olacaktır.

3.5. Ahenk

Musikinin oluşmasındaki en büyük etmen ahenktir. Ahenk şiirde yer alan ses benzerlikleri, şiirin ölçüsü, kelime tekrarları hepsi bir bütün olarak şiire bir ritim katmaktadır. Düz yazıdan farklı olarak bir ritmin olması çocukları şiire doğru yöneltilmektedir. İncelediğimiz iki şiirde 7’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Dize sonlarında iki şiirde de ses benzerlikleri vardır. Dize sonlarındaki ses benzerlikleri Canımla Mühürledim adlı şiire nazaran Bayram Neşesi adlı şiirde daha azdır. Canımla Mühürledim adlı şiirde yer alan her birimdeki iki dizenin nakarat şeklinde olması musiki yönünü bize hissettirmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Bestami Yazgan’ın Bayram Neşesi ve Canımla Mühürledim adlı şiirlerinin incelenmesi sonucu şu sonuçlara ulaşılmıştır: Yazgan, eserlerini kaleme alırken çocukların ihtiyacı olan sade ve açık bir dili, çocukların bir ihtiyacı ve öğrenme hakkı olan dinsel değerleri, onların anlayabilecekleri bir üslubu şiirlerinde barındırmaktadır. Çocukların ezberleyebileceği, dinlemekten zevk alabileceği bir ritmi şiirlerinde kullanmaktadır. Çocukların sevme ve sahiplenme gibi duysal ihtiyaçlarını şiirlerinde anlattığı konularla onlara hissettirmeye çalışmıştır.

4.2. Öneriler

1. Şiirlerde yer alan konular çocukların ilgisini çekecek bir üslupta aktarılmalıdır.
2. Çocuklara dini ve milli değerlerin aktarımında şiir etkin bir araç olarak kullanılmalı.
3. Şiirde yer alan kelimeler çocukların anlayabilecekleri türden olmalıdır.
4. Şiirde ritim çocuklar için çok önemlidir. Bu yüzden çocuk şiirlerinde ritme önem verilmelidir.

Kaynakça:

1. Açık Önkaş, N. (2009) Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Şiirin Yeri
2. Gülyüz, Hasan. (2002). Yaratıcı Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem Yayınları
3. Komisyon.(2006) Çocukların İhtiyaçlarını Karşılama. Ankara: MEB MEGEP projesi
4. Morgan T. Clafford (2011). Psikolojiye Giriş, Editörler: Sirel Karakaş-Rükzan Eski, Düzeltmiş ve Gözden Geçirilmiş 19. Baskı, Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
5. Şirin. M.R. (2010) Çocuk Hep Çocuk. İstanbul: İz Yayıncılık
6. Şirin, M. R. (2006). Çocuğa Adanmış Konuşmalar. İstanbul: İz Yayıncılık
7. Yazgan, B. (2012) Güneş Gözlük Takınca. İstanbul: Gonca Yayınevi
8. Yeşilleyen. Ç.B. (2014) Çocuk ve Aile Erişim tarihi:31.12.201, www.cocukaile.blogspot.com
9. Yıldırım, A. Şimşek, H. (2013) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları